

Vergaderjaar 2017–2018

32 317

JBZ-Raad

Nr. 503

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK

Vastgesteld 25 januari 2018

Op 26 september 2017 bracht een delegatie van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid een werkbezoek aan de Europese instellingen te Brussel. Dit bezoek stond in het teken van het Witboek over de Toekomst van de Europese Unie en de betekenis daarvan voor de Europese justitiële samenwerking. Centraal stonden de vragen welke voorstellen de Kamer op JBZ-terrein op de korte en lange termijn kan verwachten en hoe het parlement meer grip op Europese besluitvorming zou kunnen krijgen.

Gesproken is met de volgende vertegenwoordigers van de diverse instellingen:

- Dhr. Ronald van Roeden, plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger van het Koninkrijk der Nederlanden bij de Europese Unie, Mevr. Lucia Ling Ket On, hoofd Justitie en Veiligheid en andere leden van het V&J team van de Nederlandse permanente vertegenwoordiging.
- Dhr. Jean Mafart, JBZ-coördinator van de permanente vertegenwoordiging van Frankrijk.
- Dhr. Dennis de Jong (SP) en dhr. Jeroen Lenaers (CDA), leden van het Europees parlement.
- Mevr. Christiane Höhn, Hoofdadviseur van de Europees contraterro-risme-coördinator.
- Dhr. Frans Timmermans, Eerste Ondervoorzitter van de Europese Commissie en Eurocommissaris voor Betere Regelgeving, Interinstitutionele Betrekkingen, Rechtsstatelijkheid en het Handvest van de grondrechten.
- Mevr. Věra Jourová, Eurocommissaris voor Justitie, consumenten en gendergelijkheid.

De delegatie bestond uit de leden Van Oosten (VVD, tevens delegatie-leider), Van Dam (CDA), Groothuizen (D66) en Buitenweg (GroenLinks). De delegatie werd begeleid door mevrouw Hessing-Puts, plaatsvervangend griffier Justitie en Veiligheid, mevrouw Nollen, parlementair vertegenwoordiger in Brussel en de heer Middelkoop, EU-specialist Justitie en Veiligheid. De delegatie brengt als volgt verslag uit:

Algemeen perspectief toekomst Europese integratie

De meeste gesprekpartners stonden stil bij de kansen en bedreigingen voor toekomstige Europese samenwerking. Volgens hen is het verkiezingsjaar 2017 relatief goed verlopen voor pro-Europese partijen. Er is sprake van economische groei, de EU heeft slagkracht laten zien op het gebied van migratie en is er een intensivering van de Frans-Duitse betrekkingen. Als bedreigingen werden genoemd de Brexit, met name de slijtage van het mandaat van Brexit-hoofdonderhandelaar Michel Barnier en het verlies van een gelijkgezinde lidstaat waarmee Nederland graag optrok. Daarnaast werden de toenemende spanningen tussen West- en Oost-Europese lidstaten genoemd en de uitdagingen die de implementatie van klimaatdoelstellingen met zich meebrengt. Voor de V&J-onderwerpen werd de verwachting uitgesproken dat in de toekomst meer integratie dan voorheen zal plaatsvinden, gelet op de grote migratiestromen en de toenemende terroristische dreigingen. De open binnengrenzen en de veranderende aard van terroristische aanslagen (low-tech en homegrown/returnees) vragen met name om een veel krachtiger en meer geïntegreerd gemeenschappelijk optreden.

Aankomende voorstellen op het gebied van Justitie en Veiligheid

De gesprekken leverden het beeld op dat er voor 2018 een groot aantal V&J-gerelateerde initiatieven op stapel staat. Deze hebben betrekking op verschillende rechtsgebieden, zoals terrorisme, interoperabiliteit van databanken, preventie van radicalisering, de strafrechtelijke toegang tot elektronisch bewijs, faillissementsrecht, en ondernemingsrecht. Deze voorstellen worden ook genoemd in het werkprogramma van de Europese Commissie voor 2018. Met name de hervormingen van de Europese grens- migratie en veiligheidsdatabanken werd door de gesprekpartners aangemerkt als een omvangrijk project. Het is de verwachting dat, met het oog op de Europese verkiezingen in 2019, de Commissie-Juncker na de zomer van 2018 geen ingrijpende nieuwe voorstellen meer zal presenteren en dat alle energie zal worden gestoken in het zoveel als mogelijk afronden van de lopende onderhandelingen. Op V&J-terrein gaat het dan onder meer om de in 2016 en 2017 verschenen voorstellen over confiscatie, het ECRIS voor derdelanders, auteursrecht, e-privacy en de implementatie van de routekaart voor gegevensuitwisseling.

Europa van verschillende snelheden

Verschillende gesprekspartners spraken de verwachting uit dat in de komende jaren minder vaak sprake zal zijn van maatregelen die door alle lidstaten gesteund worden. Ten eerste betekent dit dat er op verschillende beleidsterreinen vaker gebruik zal worden gemaakt van besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid, in plaats van bij consensus. Lidstaten zouden dus vaker «overruled» kunnen gaan worden. Ten tweede, waar het Verdrag van Lissabon besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid niet toestaat (en eenparigheid vereist), zou in de toekomst meer gebruik kunnen worden gemaakt van nauwere samenwerking, waarbij een kopgroep van lidstaten een maatregel invoert. Ten derde is het de verwachting dat steeds vaker in intergouvernementeel verband een klein aantal lidstaten het voortouw neemt tot een initiatief. De overige lidstaten en de Europese Commissie kunnen dan later aanhaken. Een voorbeeld is het sluiten van nieuwe migratiedeals tussen twee of drie Europese landen en twee of drie Afrikaanse landen, die op een later moment een grotere geografische reikwijdte krijgen.

Een bijzonder actueel dossier waar sprake is van nauwere samenwerking is het Europees Openbaar Ministerie. De delegatie heeft met name met

Eurocommissaris Jourová uitgebreid gesproken over de oprichting van dit nieuwe EU-orgaan. In het bijzonder is stilgestaan bij de ruimte die er straks nog is voor nationale autoriteiten om zelf te beslissen over de inzet van opsporingscapaciteit. Een deel van delegatie gaf aan dat het opportuniteitsbeginsel, zoals het Nederlands strafrecht dat kent, moet worden gerespecteerd als voorwaarde voor deelname.

Grip op Europese besluitvorming

Over het goed kunnen volgen en beïnvloeden van Europese besluitvorming werd de delegatie verschillende suggesties aangereikt. Ten eerste werd gewezen op de BNC-fiches die het kabinet de Kamer aanbiedt over elk Europees voorstel. Deze fiches bevatten een beschrijving van de inhoud van het voorstel, de voorgenomen Nederlandse onderhandelingsinzet en een schets van het Europese krachtenveld. Daarnaast kunnen leden het verloop van onderhandelingen tussen de lidstaten deels volgen via het Delegates Portal. Over het gebruik om algemeen overleg te voeren vlak voor een Raad, werd aangegeven dat dit eigenlijk een te laat moment is om nog te sturen op de uitkomsten van die raadsbijeenkomst. Geadviseerd werd om veel eerder aandacht aan een voorstel te geven, bijvoorbeeld door fiches tijdens overleggen diepgaander te bespreken. Enkele leden van de delegatie gaven aan graag de spanningen helderder te krijgen en te kunnen benoemen in het parlementaire debat, zodat er op nationaal niveau meer begrip kan zijn voor de inhoud van besluiten. Die informatie, met name over de posities van de individuele lidstaten, ontbreekt vaak in de stukken. De gesprekspartners erkennen dat dit soort informatie vaak summier is. Tot slot werd geadviseerd om meer contact te houden met de collega's in het Europees parlement.

De voorzitter van de delegatie,
Van Oosten

De griffier van de delegatie,
Middelkoop